

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Hr. Phister som Captain Scipio

Citation: Kierkegaard, Søren: "Hr. Phister som Captain Scipio", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 16*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-pcs-txt-shoot-idf6164791-fd56-4b67-99d2-c67ce9befdeb.pdf> (tilgået 15. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 16

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

3

Gud skal vide, om Captain Scipio ikke egentlig drikker.

At fremstille en fuld Mand er, hvad enhver Æsthetiker veed, i en vis Forstand Noget af det Allerletteste, Noget, som derfor enhver Skuespiller til en vis Grad formaaer. Det at være fuld er nemlig et Incommensurabelt; der er ingen bestemt normeret Stilling, Gebærde o: s: v:, der accurat udtrykker det; det Allertilfældigste er muligt. Og paa den anden Side Æsthetikeren kan meget vanskelig kontrollere Skuespilleren i Forhold til at fremstille en fuld Mand, just fordi Alt her er lyst i Hævd. Medens det derfor er en stor Sjeldenhed ved ethvert Theater: en Skuespiller, der i en bestemt Charakter kan komme ind paa Scenen og bukke i Charakteren – en Opgave man passende kunde bruge til Examen for den vordende Skuespiller –, saa kan som sagt næsten enhver til en vis Grad spille en fuld Mand, fordi Opgaven er saa uendelig ubestemt og ubestemmelig.

Men Capt. S. er ikke en fuld Mand. Han er en Mand, der saadan fra den tidligste Morgenstund og forøvrigt til enhver Tid paa Dagen, ja om han blev kaldt op midt om Natten, evindeligt har en lille Pidsk, heller slet ikke mere. Han kan godt besørge sine Forretninger, som da han overhovedet kan besørge dem; han drikker sig ikke fuld, ikke engang naar der tilbydes Leilighed dertil, man maa snarere sige, at det er blevet ham en Umulighed at blive fuld, som den Dydige naaer et Maximum, hvor det hedder han kan ikke synde, saaledes har Capt. S. naaet det Maximum, han kan ikke blive fuld. Man er derfor egentligen ikke engang berettiget til at være vidende om, at det hænger saaledes sammen med ham, umiddelbart, ved første Øiekast maa det ikke sees. Fremdeles, Capt. S. der af mange Aars Erfaring er vidende om, hvad Andre i det Høieste kunne formode, er tillige paa sin Post for at bevare Anstand, Værdighed, et complaisant og behageligt Væsen; og man maa antage, at Captainen (der i sine egne Tanker er en Mand af Verden, en Mand, der har en forbandet god Tone, Comportement og Fiinhed til at skjule) har levet sig ind i den Indbildning, at det lykkes ham overordentlig at skjule det – medens dog just dette, hans Omsorg for at skjule, skal være Angivelsen.

See, at fremstille dette, er en ganske anderledes vanskelig Opgave, hertil fordres en finere Comik, der hører til Sjeldenheder ved ethvert Theater. Det Umiddelbare er i en vis Forstand negeret; umiddelbart maa det aldrig sees, at han er fuld, thi saaledes fuld er han ikke. Opgaven er derfor en Modsigelse: at fremstille (og atter her er en Modsigelse; thi at »fremstille« forholder sig til Udvorteshed) en Mand, der er fuld – og dog ikke er fuld, en Mand, der har en lille bitte Misvisning, men selv veed at være opmærksom paa baade som Civil og Militair at skjule det. Det underfundige Comiske ligger i, telegraphisk at gjøre det aabenbart, underhaanden at forraade Hemmeligheden just ved Det, hvorved Captainen skjuler det sande Sammenhæng.

Den Opgave løser nu Hr Phister eminent; og det er ogsaa netop en Opgave for Hr Phister, det er en Reflexions Opgave. Der er ikke Tanke om, at man noget Øieblik umiddelbart seer, at Captainen er fuld. Men man faaer en Mistanke: Gud veed, om Capt. S. ikke egentlig drikker. Visseligen, der skal en meget betydelig Comiker til, blot for ret at fatte en saadan Opgave, end sige for at løse den: en saadan ganske geheimt Bedunstet, saa Kjendetegnet, det Forraadende, just er hans Forsøg paa at skjule det.

Altsaa Capt. S. er ikke fuld, langtfra; derimod synes han at lide af en vis, med Smaa-Hosten eller Knysten forbunden Echaufferethed, en vis Blodets Stigen til Hovedet. Nu, det kunde jo være varmt i Veiret, eller Captainen tilfældigviis anstrenget o: D:, men nei, saaledes lader det sig ikke forklare; denne Echaufferethed synes bestandigt at ledsage ham, at være noget Habituel; hvor man træffer ham og i hvilken Stilling vil man træffe ham echaufferet. Men Capt. S., den Eneste, der veed det sande Sammenhæng er ogsaa den Mand, der bestandigt veed at skjule. Deraf den idelige Bevægelse med Haanden op til Hovedet en Viften med Haanden, uden at man ret kan begribe hvorfor, hvis det ikke er for at bortvifte en vis Dunst, han frygter, omgiver Hovedet. Deraf den Trang til saa ofte at tage Chakoen af, galant at purre i Haaret, bestandigt for at holde den atmosfæriske Luft omkring Hovedet i Bevægelse, især naar Nogen kommer ham nær. Alt Dette gjør han, at Ingen skal ane det sande Hvorfor han gjør det, men at Enhver maa ledes paa Vildspor, foranlediges til at troe, at Captainen – hver Gang man seer ham – netop da kommer fra en meget lang Tour, fra en byrdefuld Forretning o: D:, eller at han er en stor Petitmaitre.

Altsaa Cap. S. er paa ingen Maade en fuld Mand; og han, den Eneste, der veed, hvorledes det hænger sammen med ham, veed ogsaa Midler for at forhindre Enhver i at fatte nogen Mistanke om det sande Sammenhæng. For en Forsigtigheds Skyld fører han derfor saa ofte Haanden op til Munden. Hvad denne Bevægelse betyder seer man ikke strax, og desuden forbeholder Captainen sig at give den forskjellige Interpretationer, der skjule over den sande. Er det en Mand, han taler med, saa er Bevægelsen ikke til Munden men fra Munden, en forbindtlig Gesticulation, er det et Fruentimmer, forvandler denne Gestus sig til et complaisant Haandkys med tre Fingre – og dog er Sandheden, at Bevægelsen er med Haanden til Munden eller for Munden, for, med Fingrenes samlede Flade som et Ventil, at fordølge og dæmpe visse Opstød, der

vel ikke vilde forraade, at Capt. er fuld, hvilket han ikke er, men dog let kunde forraade for meget, eller at Captainen havde for meget.

Altsaa Capt. S. er ikke fuld, paa ingen Maade, han svingler ikke, endnu mindre falder han omkuld, langtfra. Og Captainen, den Eneste, der veed, hvorledes det hænger sammen med ham, er ogsaa den Mand, som veed ganske at skjule det – saaledes, at man just af hans Holdning, ikke ligefrem men indirecte, fatter en Mistanke til ham. Man siger om en drukken Mand, at Øinene staae stive i Hovedet paa ham; dette er ikke Tilfældet med Capt. S. Men derimod er der i hans Holdning en vis Stivhed, som netop er mistænkelig; thi den fulde Mand vakler og tumler, men den pæne Mand, der ganske geheimt gaaer med en lille Svingel, hans Holdning har just den mistænkelige Stivhed. Captainens Gang er en Modsigelse. Han tager, saa at sige, sig og sit Legeme sammen, Armene krumme sig næsten som en dansende Cavaleers, han sætter – det bedste Been frem; men længere kommer han heller ikke, ganske realisere denne høitidelige Optræden, ganske tage Stillingen, som han griber efter, kan han ikke. Som sagt, han sætter det bedste Been frem, men, men idet han skal »sætte det andet forved det«, i samme Secund – thi nu har han gjort Skridtet – er en vis Usikkerhed Total-Indtrykket; men da begynder det forfra, han sætter atter det bedste Been frem. I det Secund da han, med de krummede Arme, med en complaisant Bøining forover staaer paa det bedste Been – ja, det er superb gjort, ypperligt skjult, at han har lidt for meget; men dog, dog i denne Stilling kan han jo umuligt blive staaende, og i næste Secund fatter man en Mistanke, som dog aldrig bliver til mere end Mistanke, thi nu har han atter indtaget Stillingen paa det bedste Been; man fatter en Mistanke: Gud skal vide, om Capt. S. ikke egentlig drikker.

Fuld er altsaa Capt. S. paa ingen Maade. Og derimod er han en Militair i en brillant Uniform; han er videre Politie-Embedsmand; han er endeligen, i en vis lavere Forstand, en Mand af Verden, har Tournüre, veed at skjule sin sande Tilstand. At fremstille en saadan Skikkelse, det er en Opgave for en fiin Comiker. Forud kan man sige: det er en Opgave for Phister; og naar man har seet det, kan man sige: det er en Opgave for Phister.